

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Cyllideb ddrafft y Gymraeg o fewn y portffolio Addysg a Sgiliau.

Diben

1. Darparu papur tystiolaeth ar gyfer y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol ynghylch cyllideb ddrafft y Gymraeg yn y portffolio Addysg a Sgiliau ar gyfer 2013-14.
2. Mae'n bwysig nodi bod y ffigurau a amlinellir yn y papur ar gyfer pethau a enwir mewn rhaglenni penodol i hybu'r Gymraeg. Nid oes modd rhoi ffigurau ar gyfer y costau cyffredinol o hybu'r Gymraeg, oherwydd mae dwyieithrwydd yn rhan annatod o weledigaeth Llywodraeth Cymru, ac mae darparu gwasanaethau'n ddwyieithog wedi'i brif ffrydio yn ei holl feysydd gwaith.

Yr amserlen

3. Cyhoeddwyd y gyllideb ddrafft ar 2 Hydref 2012.

Cyllideb Ddrafft Addysg a Sgiliau ar gyfer 2013-14

4. Mae Cyllideb Ddrafft 2013-14 yn darparu cynllun dwy flynedd ar gyfer buddsoddi yn y ddarpariaeth addysg a sgiliau yng Nghymru. Yn Nhabl 1 ceir trosolwg o'r gyllideb sydd wedi'i chynllunio ar gyfer Addysg a Sgiliau sef y 'Prif Grŵp Gwariant' (MEG). Hefyd, mae modd gweld y newidiadau i'r gyllideb ddangosol ers cyhoeddi'r Gyllideb Ddangosol ddiwethaf ym mis Mehefin 2012 (a oedd yn ailddatgan y gyllideb Addysg a Sgiliau gan gymryd i ystyriaeth y newidiadau portffolio ers y Gyllideb Derfynol).

Tabl 1: Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau

	2012-13 Cyllideb Atodol Mehefin 2012 £000	2013-14 Cynlluniau Dangosol y Gyllideb Derfynol £000	2013-14 Newidiadau £000	2013-14 Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft £000	2014-15 Cynlluniau Dangosol y Gyllideb Derfynol £000	2014-15 Newidiadau £000	2014-15 Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft £000
Refeniw DEL	1,676,529	1,694,824	-21,025	1,673,799	1,702,459	-20,825	1,681,634
Cyfalaf DEL	178,293	143,834	33,300	177,134	143,834	10,000	153,834
Cyfanswm DEL	1,854,822	1,838,658	12,275	1,850,933	1,846,293	-10,825	1,835,468
Gwariant a Reolir yn Flynyddol	178,309	161,285	15,584	176,869	153,310	29,839	183,149
Addysg a Sgiliau	2,033,131	1,999,943	27,859	2,027,802	1,999,603	19,014	2,018,617

5. Mewn papur tystiolaeth tebyg, a luniwyd ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Menter a Busnes ar 17 Hydref a'r Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc ar 10 Hydref, mae gwybodaeth fanwl am weddill y cyllidebau Addysg a Sgiliau sy'n berthnasol iddynt.

Is-adran y Gymraeg

6. Sefydlwyd Is-adran y Gymraeg ym mis Ionawr 2012, drwy ddwyn ynghyd:

- Uned y Gymraeg mewn Addysg - sy'n gyfrifol am y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg;
- Uned y Gymraeg - sy'n gyfrifol am Strategaeth y Gymraeg ac am weithredu Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, ac
- Uned y Gymraeg yn y Gymuned - sy'n cynnwys staff a drosglwyddodd i Lywodraeth Cymru ym mis Ebrill 2012, ar ôl diddymu Bwrdd yr Iaith Gymraeg.

7. Yn y tabl isod ceir y dyraniadau arfaethedig ar gyfer cyllideb Is-adran y Gymraeg. Caiff y dyraniadau ar gyfer 2013/14 a 2014/15 eu rhannu rhwng Uned y Gymraeg mewn Addysg ac Uned y Gymraeg (sy'n rheoli cyllideb a weinyddir ar y cyd gan Uned y Gymraeg ac Uned y Gymraeg yn y Gymuned), fel yr amlinellir isod:

Tabl 2: Dyraniadau'r Gyllideb Refeniw

	2012-13 Cyllideb Atodol Mehefin 2012 £000	2013-14 Cynlluniau Dangosol y Gyllideb Derfynol £000	2013-14 Newidiadau £000	2013-14 Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft £000	2014-15 Cynlluniau Dangosol y Gyllideb Derfynol £000	2014-15 Newidiadau £000	2014-15 Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft £000
Y Gymraeg mewn Addysg	16,412	12,377	3,835	16,212	12,377	3,835	16,212
Y Gymraeg	8,564	14,078	-5,214	8,864	14,078	-5,214	8,864
Cyfanswm y Gymraeg	24,976	26,455	-1,379	25,076	26,455	-1,379	25,076

Uned yr Iaith Gymraeg

8. Trosglwyddodd y cyfrifoldeb am y rhan fwyaf o grantiau a phrosiectau Bwrdd yr Iaith Gymraeg i Lywodraeth Cymru ym mis Ebrill 2012, ynghyd â'r cyfrifoldeb am ddatblygu cymunedol. Mae hyn yn cynnwys grantiau i sefydliadau Cymraeg fel yr Eisteddfod Genedlaethol, Urdd Gobaith Cymru a'r Mentrau Iaith.

9. Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gyfrifol am godi ymwybyddiaeth am statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru, Terminoleg a Chyfieithu, a gweithredu system newydd Safonau'r Gymraeg.

10. Diben cyllideb Uned y Gymraeg yw cynorthwyo i weithredu Strategaeth y Gymraeg, *iaith fyw: iaith byw* 2012-17, sy'n adlewyrchu cynnwys Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, ac sy'n ategu'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg (gweler isod).

11. Mae'r strategaeth newydd yn disodli'r cynllun gweithredu cendlaethol ar gyfer Cymru ddwyieithog, *Iaith Pawb*.

12. Yn y strategaeth ddrafft ceir chwe nod strategol, sef:

- cryfhau sefyllfa'r Gymraeg yn y **gymuned**;
- annog a chefnogi **trosglwyddo'r Gymraeg** mewn teuluoedd;
- cynyddu'r ddarpariaeth o weithgareddau cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc a hybu gwerth y Gymraeg ymhlith **plant a phobl ifanc**;
- gwella **gwasanaethau Cymraeg i ddinasyddion**;
- rhoi mwy o gyfle i bobl ddefnyddio'r **Gymraeg yn y gweithle**; a
- cryfhau'r **seilwaith** ar gyfer yr iaith.

13. Bydd cysylltiad amlwg rhwng yr holl wariant â chwe nod strategol y Strategaeth.

14. Ym mis Mawrth 2012, cytunwyd ar ddsraniad y cyllid rhwng Uned y Gymraeg a Chomisiynydd y Gymraeg, am y flwyddyn cyntaf ar ôl y newidiadau a achoswyd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. O'r £13.9 miliwn a ddosbarthwyd i Fwrdd yr Iaith Gymraeg, mae'r Comisiynydd yn cael £4.1 miliwn yn 2012/13, ac mae £9.9 miliwn yn cael ei roi i Uned y Gymraeg.

15. O'r £9.9 miliwn, mae £4.026 miliwn wedi cael ei drosglwyddo i linell gwariant Uned y Gymraeg mewn Addysg (hen Uned Datblygu'r Gymraeg) ac mae £1.35 miliwn wedi ei drosglwyddo i'r Costau Rhedeg Adrannol. Caiff y £4.5 miliwn sy'n weddill ei ddefnyddio gan Uned y Gymraeg i ariannu grantiau a phrosiectau.

16. Ar gyfer 2013/14 bydd y gyllideb yn adlewyrchu'r newidiadau a wnaed yn 2012/13, gan roi cyllideb ddangosol i Uned y Gymraeg o £8.864 miliwn. Amlinellir y trefniadau ar gyfer ystyried cyllideb Comisiynydd y Gymraeg yn Rhan 5 o Atodlen 1 i Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Bydd y Comisiynydd yn llunio amcangyfrif blynyddol o incwm a gwariant, ac yn ei gyflwyno i Weinidogion Cymru o leiaf pum mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol; bydd Gweinidogion Cymru yn archwilio'r amcangyfrif ac yn ei osod, gydag addasiadau os oes rhai, ger bron Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Caiff gweddill y grant i'r Comisiynydd ei ddefnyddio gan Uned y Gymraeg i ariannu grantiau a phrosiectau ac i sefydlu Tribiwnlys y Gymraeg.

Tabl 3 - Y prif feysydd a ariennir gan Wariant Uned y Gymraeg yn 2012-13

Grant Comisiynydd y Gymraeg	£4.1 miliwn
Grantiau i Hybu'r Gymraeg	£3.6 miliwn
Prosiectau Cymraeg	£0.864 miliwn
	£8.564 miliwn

Uned y Gymraeg mewn Addysg

17. Mae parhau i gyflenwi'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn ymrwymiad allweddol yn Rhaglen Lywodraethu 2011-16. Mae'r Strategaeth yn amlinellu agenda hirdymor ar gyfer parhau i ddatblygu addysg a hyfforddiant Cymraeg a chyfrwng Cymraeg, ac felly i'w gweithredu'n llwyddiannus bydd angen buddsoddiad parhaus gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Strategaeth ar waith ers mis Ebrill 2010. Ym mis Gorffennaf 2012 y cyhoeddwyd yr adroddiad cynnydd blynyddol diweddaraf.

18. Isod, ceir rhai o'r lwyddiannau allweddol y ddwy flynedd gyntaf:

- Mae fframwaith cynllunio newydd wedi ei sefydlu ar gyfer awdurdodau lleol i weithredu addysg cyfrwng Cymraeg; mae'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi bod ar waith ers 1 Ebrill 2012.
- Creu Grant y Gymraeg mewn Addysg cyfun sydd â ffocws newydd a fydd yn helpu awdurdodau lleol i fodloni'r amcanion a ddisgwyli'r ganddynt fel yr amlinellir yn y Strategaeth o 2012 ymlaen.
- Parhau i ddatblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg newydd, gan gynnwys darpariaeth alwedigaethol, ar gyfer yr ystod oedran 14-19.
- Cyflwyno'r prosiect Hyrwyddwyr Dwyieithog i bob coleg AB erbyn Ebrill 2013 a sefydlu Hyrwyddwr Dwyieithog ar gyfer y sector dysgu seiliedig ar waith.
- Buddsoddiad sylweddol mewn fframwaith cenedlaethol ar gyfer hyfforddi ymarferwyr drwy'r Cynllun Sabothol Iaith Gymraeg.
- Cymorth parhaus ar gyfer darparu cyfleoedd i oedolion ddysgu Cymraeg drwy'r rhaglen Cymraeg i Oedolion.

- Comisiynu adnoddau newydd addysgu a dysgu cyfrwng Cymraeg.

19. Mae'r gyllideb gyfredol ar gyfer gweithredu'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn £16.412 miliwn ym mhob blwyddyn ariannol (Linell Wariant yn y Gyllideb y Gymraeg mewn Addysg 5164). O 2012-13, mae hyn yn cynnwys £4.026 miliwn a drosglwyddwyd o Uned y Gymraeg ar gyfer grantiau a arferai gael eu hariannu gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg, sef Mudiad Meithrin a'r athrawon bro.

20. Yn ogystal â chyllideb benodol y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg, mae'r cyllid ar gyfer addysg a hyfforddiant cyfrwng Cymraeg hefyd yn cael ei brif ffrydio i bolisiâu a rhaglenni a reolir gan dimau eraill AdAS.

21. Mae'r cyllidebau dangosol yn dangos y bydd y gyllideb ar gyfer gweithredu'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn cael ei diogelu ar y lefelau cyfredol. O ganlyniad, bydd modd gwneud amrywiaeth o waith datblygu i gefnogi'r camau gweithredu sy'n flaenoriaeth ac a enwir yn y Strategaeth. Hefyd, cafodd £200,000 ei drosglwyddo o Uned y Gymraeg mewn Addysg i Is-adran y Gymraeg ar ôl sicrhau arbedion yn y gwariant a gynlluniwyd.

22. Yn y tabl isod, dangosir y prif feysydd gwaith a ariennir o gyllideb y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn 2012-13:

<i>Tabl 4 - Y prif feysydd a ariennir gan Wariant Uned y Gymraeg yn 2012-13</i>	
Cynllunio a prif ffrydio addysg cyfrwng Cymraeg a datblygu'r ddarpariaeth (gan gynnwys addysg 14-19, colegau addysg bellach)	£2.405 miliwn
Grant y Gymraeg mewn Addysg a chymorth i awdurdodau lleol	£5.630 miliwn
Cyflenwi'r ddarpariaeth ar gyfer y Gymraeg drwy Cymraeg i Oedolion a Chymraeg ail iaith.	£2.604 miliwn
Hyfforddi ymarferwyr (gan gynnwys y Cynllun Sabothol Cyfrwng Cymraeg)	£2.673 miliwn
Comisiynu adnoddau newydd ar gyfer addysgu a dysgu	£2.900 miliwn
Ymchwil, gwerthuso a marchnata	£0.200 miliwn
Cyfanswm	£16.412 miliwn

23. Nid oes unrhyw newidiadau sylweddol ar y gweill ar gyfer 2013-14, er bod cyfran y gyllideb sydd i'w defnyddio i gefnogi pob un o'r meysydd allweddol uchod yn amrywio yn ôl y camau gweithredu sydd wedi'u blaenoriaethu i'w hystyried yn ystod 2013-14.

Gwariant ar y Gymraeg o fewn y rhaglenni eraill ym Mhrif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau.

24. Yn Nhabl 4 ceir gwybodaeth am ddsraniad y cyllid ar brosiectau Cymraeg o fewn y rhaglenni eraill ym Mhrif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau. Amcangyfrifon dangosol yw'r ffigurau ar hyn o bryd, gan nad yw'r cyllidebau ar gyfer 2013-14 heb eu dadgyfuno o dan lefel y Llinell Wariant yn y Gyllideb.

Tabl 4: Cyllid ar gyfer y Gymraeg ym meysydd eraill Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau.

Disgrifiad	Amcangyfrif Dangosol £000	BEL Addysg a sgiliau
Iaith Pawb	2,000	Y Cyfnod Sylfaen
Grant Cyngor Llyfrau Cymru	337	Llythrennedd a rhifedd
Atodiad Cymhelliant Cyfrwng Cymraeg	280	Datblygu a Chefnogi Athrawon
Cymwysterau Cyfrwng Cymraeg	640	Cymwysterau (5160)
Cymraeg i Oedolion	10,576	Darpariaeth Addysg Bellach (4763)
Ymgodiad Cyfrwng Cymraeg	6,096	Darpariaeth Addysg Bellach (4763)
Darpariaeth TGAU/UG/U2	1,483	Darpariaeth Addysg Bellach (4763)
Hyfforddiant ar gyfer Tiwtoriaid Cymraeg i Oedolion	98	Refeniw Addysg Uwch (4620)
Premiwm Cyfrwng Cymraeg	899	Refeniw Addysg Uwch (4620)
Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon	600	Refeniw Addysg Uwch (4620)
Ysgoloriaethau Cyfrwng Cymraeg	130	Prosiectau Er Mwyn Ein Dyfodol (4681)
Coleg Cymraeg Cenedlaethol	4,049	Prosiectau Er Mwyn Ein Dyfodol (4681)

Crynodeb

25. Cyflwynir y gyllideb ddrafft ar gyfer y Gymraeg o fewn portffolio Addysg a Sgiliau ar gyfer 2013 -14 i'r Pwyllgor i'w hystyried.